

Co jsme před volbami čekali od voleb?

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2002</i>
Otázky:	<i>PV.12, PV.13, PI.21</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. – 12. 6. 2002</i>
Počet respondentů:	<i>1103</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>4. července 2002</i>
Kód tiskové informace:	<i>PV20704</i>
Zpracoval[/a]:	<i>Jan Červenka</i>

1. Jaký výsledek jsme očekávali?

V rámci výzkumu Naše společnost 2002 jsme v průběhu půlročního období před volbami do Poslanecké sněmovny opakovaně zjišťovali, jak lidé odhadují jejich výsledek, pokud jde o vítěze a druhého v pořadí podle počtu získaných hlasů.¹ (viz tab. 1)

Tabulka 1 – **Očekávaná úspěšnost stran a volebních uskupení**

	nejvíc hlasů				na 2. místě				1. nebo 2. místo			
	I	II	IV	VI	I	II	IV	VI	I	II	IV	VI
ODS	34,7	41,2	49,3	45,5	29,8	29,5	31,9	36,4	64,5	70,7	81,2	81,9
ČSSD	34,2	36,7	38,2	44,2	30,1	34,3	40,0	40,0	64,3	71,0	78,2	84,2
Koalice (4K)*	19,6	7,0	4,2	2,0	20,8	13,3	11,2	8,3	40,4	20,3	15,4	10,3
KSČM	2,6	1,8	2,5	2,0	7,3	6,5	6,5	7,3	9,9	8,3	9,0	9,3
jiné strany	0,4	0,7	0,1	1,3	0,9	0,5	0,3	1,5	1,3	1,2	0,4	2,8

Procenta ve sloupcích, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“ a ostatní výroky.

*) včetně odpovědí týkajících se dílčích subjektů

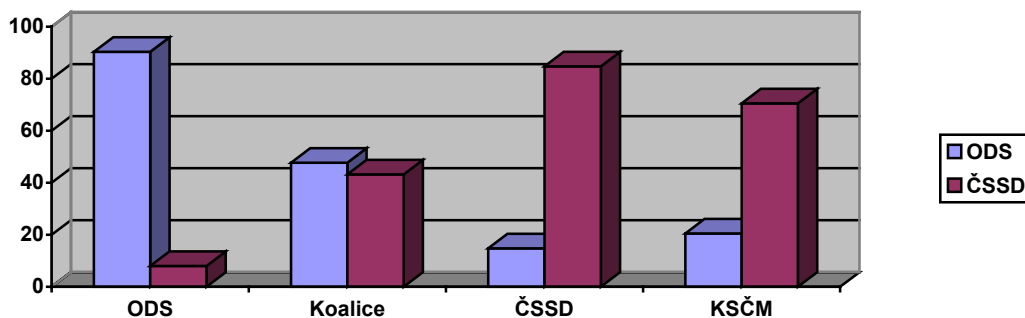
Od konce ledna, kdy toto šetření v souvislosti s letošními volbami do PS proběhlo poprvé, měly volby z pohledu občanů dva jasné favority –

¹ Otevřená otázka: „**Pokuste se odhadnout, která politická strana nebo volební uskupení ve volbách do Poslanecké sněmovny získá nejvíc hlasů a která bude na druhém místě.**“

ODS a ČSSD – jejichž postavení v tomto směru během následujících měsíců dále posilovalo, a to na úkor šancí přičítaných po dlouhou dobu třetímu volebnímu uskupení v pořadí podle očekávané úspěšnosti, kterým až do dubna byla „Koalice“. Tu pak její trvale pokračující propad v očích veřejnosti nakonec dostal na úroveň dlouhodobě čtvrté KSČM, jejíž šance byly v průběhu předvolebního pololetí hodnoceny velmi stabilně. Pokud jde o vzájemné vyhlídky obou favorizovaných stran, jejich hodnocení z pohledu občanů se bezprostředně před volbami opětovně velmi vyrovnalo. V předchozích měsících se přitom poněkud více věřilo v celkové prvenství ODS, když podíl lidí s tímto míněním rostl až do dubna podstatně rychleji než podíl těch, kteří jako celkového vítěze očekávali ČSSD. Ta si v tomto ohledu však dokázala polepšit i v posledním předvolebním šetření, zatímco v případě ODS zaznamenal podíl respondentů vidících v ní hlavního favorita poprvé určitý pokles.

Podle volebních preferencí se ve všech uskutečněných výzkumech celkem přirozeně projevila tendence stoupenců jednotlivých parlamentních stran a uskupení relativně častěji věřit ve vítězství své preferované strany. S postupem času, v němž po rozpadu „Čtyřkoalice“ zaznamenaly prudký pokles jí do té doby připisované šance na volební vítězství, se ale nakonec plošně prosadilo mínění, že nejvíc hlasů obdrží ODS a ČSSD (viz graf), přičemž ti, kdo se hlásili k ODS, převážně věřili v její vítězství, zatímco stoupenci ČSSD a KSČM naopak více očekávali prvenství ČSSD. Příznivci „Koalice“ pak bezprostředně před volbami jen velmi mírně favorizovali ODS před ČSSD, což představovalo určitý posun oproti dubnovému šetření, kdy měla ODS u nich výraznější předstih před ČSSD.

Graf č. 1 – **Očekávaný vítěz voleb podle stranických preferencí (VI/2002)**

2. Co jsme čekali, že volby přinesou?

Vedle odhadu volebního výsledku se průběžně zjišťovala i povolební očekávání občanů v politické oblasti, v ekonomice a celkově.²

² Otázka pro všechny respondenty: „**Poměry se podle Vás po letošních volbách do Poslanecké sněmovny zlepší, zhorší nebo nezmění v oblasti politické, v oblasti ekonomické a celkově?**“

Tabulka č. 2 – **Poměry po volbách**

	v oblasti politické				v oblasti ekonomické				celkově			
	I	IV	V	VI	I	IV	V	VI	I	IV	V	VI
zlepší se	17	16	20	19	19	21	23	23	17	19	18	22
nezmění se	52	58	55	55	43	44	44	44	46	48	51	46
zhorší se	13	9	10	8	20	17	19	16	18	15	17	12
NEVÍ	18	17	15	18	18	18	14	17	19	18	14	20

Procenta v sloupci

Výsledky ukazují, že od letošních voleb do Poslanecké sněmovny se v průběhu pololetí před jejich uskutečněním změny poměrů k lepšímu nebo k horšímu příliš neočekávaly. Bezprostředně před nimi pak ve všech případech převažovala pozitivní očekávání nad negativními, ačkoli v předchozích měsících byl vývoj povolebních poměrů především v oblasti ekonomické a celkově odhadován z hlediska vzájemné velikosti podílů pozitivních a negativních predikcí poměrně vyrovnaně.

Podle výsledků šetření uskutečněného krátce před volbami ve všech směrech zlepšení po volbách častěji očekávali podnikatelé, absolventi vysokých škol, muži, dotázaní s dobrou životní úrovní, lidé spokojení s celkovou politickou situací a stoupenci ODS. Naopak zhoršení všeobecně více předpokládali příznivci KSČM a lidé, kteří nechtěli jít volit.

3. Jak jsme se před volbami dívali na jejich výsledky podle případného vítěze?

V posledních předvolebních šetřeních jsme rovněž zjišťovali, jak se v té době občané dívali na různé varianty výsledku voleb z hlediska celkového prvenství jednotlivých politických subjektů podle získaných hlasů, přičemž mezi uvažované subjekty jsme zařazovali pouze ty, které měly významnější zastoupení v tehdejší Poslanecké sněmovně.³

Tabulka č. 3 – **Hodnocení případného volebního prvenství některých stran**

Prvenství	ČSSD		ODS		Koalice		KSČM	
	V/02	VI/02	V/02	VI/02	V/02	VI/02	V/02	VI/02
přinese								
určitě užitek	9	5	14	9	5	3	4	4
spíše užitek	27	24	18	16	16	15	12	12
ani užitek, ani škodu	36	40	23	27	27	29	19	18
spíše škodu	15	18	26	27	22	22	22	26
určitě škodu	5	5	10	15	14	16	33	30

procenta ve sloupcích, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“, velikost náhodné statistické chyby činí +/-3 procentní body

Podle výsledků, které zachycuje tabulka č. 3, se jako obecně nejpřijatelnější jevílo prvenství ČSSD. Krátce před volbami si 29 % dotázaných myslelo, že její prvenství by bylo pro společnost přínosem,

³ Otázka: „Myslíte si, že naši společnosti přinese užitek nebo škodu, pokud v červnových volbách získá nejvíce hlasů...?“ (dále viz tabulka č. 6)

zatímco názor, že tato eventualita by přinesla škodu, sdílelo 23 % respondentů. Oproti květnu 2002 tento výsledek ovšem představoval určitý pokles, protože tehdy s prvenstvím ČSSD spojovalo příznivá očekávání 36 % dotázaných, tedy o 7 procentních bodů více než bezprostředně před volbami. U dalších stran a uskupení pak již vždy jasně převládali ti, kdo soudili, že vítězství té které strany by přineslo společnosti škodu, nad míněním znamenajícím opak. Za ČSSD, pokud jde o velikost podílu těch, kdo si mysleli, že by její vítězství znamenalo přínos, přitom poměrně těsně skončila ODS (s 24 % o 5 procentních bodů zpět). Její hodnocení ovšem bylo na rozdíl od hodnocení ČSSD mnohem více polarizované – 42 % respondentů vyjádřilo mínění, že největší volební zisk ODS by byl pro společnost škodlivý. I u ODS znamenal tento výsledek z doby krátce před volbami jisté zhoršení, přičemž v jejím případě byl pokles pozitivních vyjádření provázen i nárůstem podílu negativních soudů. U „Koalice“ pak bylo těch, kdo v jejím případném největším volebním zisku viděli přínos pro společnost, ještě méně (18 %), ale na druhou stranu v porovnání s ODS u ní byl zaznamenán i nižší podíl lidí, kteří s jejím eventuálním prvenstvím spojovali negativní důsledky (38 %). Jako celkově nejméně přijatelný z šetření vyplynul případný největší volební zisk KSČM, který více než polovina všech dotázaných (56 %) označila za škodlivý.

Tabulka č. 4 – **Míra užítku volebního prvenství stran**

	Voliči			
	ČSSD	ODS	Koalice	KSČM
První ČSSD	+84	-20	-20	+1
První ODS	-52	+91	-29	-83
První Koalice	-44	-28	+81	-63
První KSČM	-30	-87	-87	+85

rozdíl mezi „užitkem“ a „škodou“

Z hlediska volebních preferencí se celkem pochopitelně stoupenci jednotlivých stran a uskupení vyjadřovali jednoznačně pozitivně o variantě největšího volebního zisku své strany (viz tabulka 4). V případě prvenství ČSSD stoupenci KSČM jako celek takovou možnost hodnotili prakticky neutrálně, mezi voliči ODS a Koalice pak v tomto směru mírně převažovala negativní vyjádření. Ovšem i přesto možnost volebního prvenství ČSSD u příznivců ostatních stran figurovala vždy hned na druhém místě za vítězstvím preferované strany. Samotní voliči ČSSD ve svém hodnocení případného prvenství jiných stran neprojevovali přílišnou vyhraněnost, přičemž relativně nejvíce výhrad měli k eventuálnímu prvenství ODS, nejméně pak k vítězství KSČM. Stoupenci ODS vyjadřovali největší nadšení pro eventuální vítězství své strany, když – na rozdíl od všech zbývajících stran – v takovém případě nejčastěji volili krajní odpověď „určitě užitek“ (50 %). Společně s příznivci „Koalice“ se jednoznačně negativně postavili k možnosti největšího zisku pro KSČM. Pro stoupence KSČM byla naopak nejméně přijatelným vítězem voleb ODS, výhrady však výrazně převažovaly i k případnému prvenství „Koalice“, byť ne tak výrazně, jako tomu bylo v obrácené situaci.